

Tabéry Gézára emlékeztek

A Kiss Stúdió Színház által szervezett irodalmi esték sorozat keretében szerda este Nagyváradon Tabéry Gézára emlékeztek. A meghívott előadó Molnár Judit magyartanár, közíró volt.

DÉRER FERENC

Az eseményt ezúttal nem a megszokott helyen, a Stúdió Színház pincetermében, hanem a Lorántffy Zsuzsanna Református Egyházi Központban tartották, mivel a pinceterem egy csőtörés miatt beázott. Az irodalmi esték sorozatban Tabéry Gézára emlékeztek, Két kor küszöbén címmel. A megjelenteket Kiss Török Ildikó színművész nő köszöntötte, külön az állandó meghívott előadót, Molnár Judit magyartanárt, közírót, aki igazi lexikális tudással beszélt a hallgatóságnak Tabéry Géza életéről, munkásságáról. Az író ízig-vegyig nagyváradi volt – hangzott el, hiszen itt született a Sebes-Körös menti városban. A két világháború között kifejtett irodalmi tevékenysége volt meghatározó periódus életében. Már 1919-ben beindította Nagyváradon a Magyar Szó irodalmi igényű lapot. Az is elhangzott, Tabéry Géza volt az, aki mindent megtett annak érdekében, hogy Nagyváradon megteremtődjön az Ady-kul-

Az est főszereplői: Kis Török Ildikó, Molnár Judit, Varga Vilmos a Református Egyházi Központban

tusz, aki más írókkal együtt nagyon is tisztelte Ady Endrét. Tabéry Gézának is vannak történelmi jellegű írásai, megemlítette a Vértony című regényét, mely 1929-ben jelent meg, és Dózsa Györgynek állít emléket. De ilyen a Frimont palota című munkája is, ez az alkotása a reformkorba vezeti vissza az olvasót. Majd beszélt arról, hogy A Szarvasbika regénye a két Bolyai, apa és fia ellentétének története. Beszélt egy másik könyvről, A csucsai kastélyról,

melyből idézetek hangzottak el Kiss Török Ildikó és Varga Vilmos tolmácsolásában, és az előadóművészek más Tabéry-írásból is olvastak fel részleteket.

Az Ady-múzeum

Molnár Judit hangsúlyozta: Tabéry nagyban hozzájárult ahhoz, hogy Nagyváradon létrejön az Ady Endre Múzeum. „Ez egyértelműen Tabéry nevéhez kötődik”, mondta. Varga Vilmos színművész felelevenített egy Tabéryhoz kötődő emléket.

Már a számítógépem előtt ülve, amikor ezeket a sorokat írtam, újra megfogalmazódott bennem az a gondolat, hogy mennyire hiánypótló egy ilyen jellegű est, mint amelyet a Kis Stúdió Színház rendez időszakonként. Bármennyire is ismerjük azt a személyt, akiről az est folyamán tartanak előadást – most történetesen Tabéry Géza –, sokkal többet tudunk meg róla, az életéről, munkásságáról, mint amennyi információval általában rendelkezünk.

Nincs meleg víz Váradon

Tegnap reggeltől szünetel a melegvíz-szolgáltatás a 100, 119, 104, 126, 127, 200, 218, 136, 611, 612 és 613 hőközpontok fogyasztóinál, vagyis nincs meleg víz az Iza, Tárnavel, G. Călinescu, Carpați, Brăncuși, Fagului, Lisabonei, Tr. Grozăvescu, Spartacus, Ep. Ioan Suci, Minerilor, Odobescu, Păcii, Vasile Conta, Negruzzi, N. Bălcescu utcákban, valamint az Aluminei, Dacia, Transilvaniei, C. Coposu, Sf. Apostol Andrei, Sovata, Dobreștilor, Lacul Roșu, Moldovei, Olimpiadei, Eroul Necunoscut, Rozmarinului, Sportului, Decebal, Doina utcák egyes részein. Ugyancsak csütörtökön reggeltől a 4. számú fővezetéknel folyó munkálatok miatt megszakították a melegvíz-szolgáltatást

a 202, 303, 836, 868 számú, valamint a szentmártoni hőközpontoknál. Ez esetben a Creangă tér, Brașovului, Rovine, Gh. Dima, Schubert, Snagovului, Brătianu-park, a Dragoș Vodă utca és környéke, a Barierei, a Moreni utcák lakói, a CET2 környékének lakói, Szentmárton, Félixfürdő lakói, valamint Szőlősön a Ciheiului – Nufărului – Nottara utcák által közrezárt területen élők érintettek, ugyanakkor nem lesz meleg víz a Dacia, Menumorut, Doina, Odobescu, M. Eminescu, Dunării, Nicolae Jiga, Republicii, Delavrancea, Parcului, Ștrandului, Clujului utak és utcák egyes részein sem. A felsorolt helyeken várhatóan október 11-én éjszaka adják meg ismét a meleg vizet.

Könyvbemutató lesz

Várad és Szalárd után Pelbárthidán is bemutatásra kerül az a könyv, amely elhozza az időt (Honvédlevelek Szalárdra) címmel jelent meg a közelmúltban Nagy Béla gondozásában. A kötet a második világháború alatt a Magyar Királyi Honvédség nagyváradi 25. gyalogezredének kötelékében szolgáló katonák leveleit tartalmazza, egészen pontosan öt honvéd és családtagjaik több mint négyszáz levele révén nyújt sajátos képet a háborús

évekről. Az öt levélíró közül egy katona nem szalárdi, hanem pelbárthidai illetőségű volt, leveleit azonban ő is Szalárdra küldte, mert a címzett, a seregben szolgáló fiatalember nagynénje Szalárdra ment férjhez. A rendezvény házigazdája, a bemutatásra kerülő könyv méltatója Ghitea-Szabó József-Levente református lelkipásztor, helyszíne pedig az egyházközség gyülekezeti terme; időpontja: 2014. október 12., vasárnap délután négy óra.

A SZACSVAY AKADÉMIA TÖRTÉNELEM MODULJA

Trianon után homogenizációra került sor

Szerda este az Ady középiskola dísztermében folytatódott az RMDSZ Bihar megyei szervezete által alapított Szacs vay Akadémia történelmi modulja. Romsics Ignác akadémikus tartott előadást Határváltozások és népmozgások a 20. század első felében címmel.

CIUCUR LOSONCZI ANTONIUS

Az egybegyűlteket köszöntö Szabó Ödön parlamenti képviselő, az RMDSZ Bihar megyei szervezetének ügyvezető elnöke bejelentette: a jövő év elején fog megjelenni az ideai meghívottakkal készített interjúkötet, melyet mindenki ajándékba kap, aki rendszeres látogatója a Szacs vay Akadémiának, az utóbbit tanúsító oklevél mellé.

Romsics Ignác történész-professor előadása kezdetén arra hívta fel a figyelmet: a 19–20. század fordulóján soknemzetiségű és kultúrájú állam volt Magyarország. Horvátországgal együtt 20 millió lakosa volt, melynek

48 százaléka volt magyar, nélküle pedig 18 millió lakosa, melynek 54 százaléka volt magyar. Hasonlóan heterogén volt a helyzet a vallást tekintve is: Közép-, illetve Nyugat-Magyarországon a populáció körülbelül fele római katolikus volt, a Tiszától keletre viszont sok kálvinista, görög katolikus, ortodox és evangélikus élt, az izraeliták jelenléte pedig ötszázalékos volt.

1920 után azonban vége lett ennek a világnak: az ország területe 282 ezer négyzetkilométerről 92 ezerre, a lakossága 18,2 millióról 7,6 millióra, a magyarság részaránya pedig 88-ról 54,4%-ra csökkent. A határmódosítá-

sokkal párhuzamosan másfél-két év leforgása alatt lezajlott egy belső migráció, ami azt jelentette, hogy Erdélyből körülbelül 200 ezer ember, a Felvidékről 120 ezer, a Délvidékről pedig 80 ezer települt át a trianoni Magyarországra. Főleg olyan személyek vándoroltak az anyaországba, akik korábban az államtól függték. Eleinte hónapokig szerény szociális körülmények közt éltek, és táptalajt jelentettek a jobboldali, nacionalista eszméknek. Fokozatosan azonban talpra álltak, és sokan közülük szép karriert futottak be, például miniszterek vagy orvosok lettek, főleg az Erdélyből származóak. Ezeknek a változásoknak az utolsó fejezete Sopron, illetve Burgenland környékén íródott, ahol a diplomáciai erőfeszítések és a Prónay Pál-féle diverziós akció következtében újratárgyalták a határszakaszt.

Revíziós szándékok

Elmondható, hogy az 1910-ben regisztrált 18,2 millió lélekszámú lakosság 1920-ban 7,6 millióra apadt, azonban utána enyhén emelkedett,

1930-ban megközelítette a 8,6 milliót, 1941-ben pedig a trianoni területen elérte a 9,3 milliót. Közben a lakosság nem csupán számszerűleg, hanem etnikailag és nyelvi is homogenizálódott. 1930-ban a magyarok részaránya 92,1 százalék volt, mellettük 1,2% szlovák, 5,5% német és 1,2% egyéb nemzetiségű polgár élt az országban. A római katolikusok kétharmadban voltak jelen, a reformátusok 21, az evangélikusok 8,1, a görög katolikusok 2,1, az izraeliták 5,1, az ortodoxok 0,5%-ban. Társadalmi szempontból elmondható még, hogy a lakosság többsége paraszt volt, miközben zajlott a modernizáció – magyarázta a professor.

Ugyanakkor külpolitikai téren a két világháború közötti időszakban a legfőbb célkitűzés a revízió volt, ebben a kérdésben szinte mindenki egyetértett. Az ezzel kapcsolatos elképzelések közül talán a két legfontosabb az 1920-as évek végén Lord Rothermere brit sajtómágnás és politikus ötlete, valamint 1934-ben Gömbös Gyula javaslatla. Ezek azonban csak

vágyak maradtak, gyakorlati lépésekre csak az 1930-as évek végén kerülhetett sor, annak betudhatóan, hogy katonailag megerősödött Németország. Hitler segítségével 1938–1941 között Magyarország területe 171 ezer négyzetkilométerre bővült, lakossága 14,6 millióra nőtt, a magyarság részaránya pedig elérte a 77 százalékot.

Később viszont kiderült, hogy Horthy revíziós politikája semmilyen eredményhez nem vezetett, sőt, emberveszteségeket okozott, körülbelül 900 ezrest. A II.

világháborúban ugyanis Magyarország katonának behívott lakosságából 340–360 ezer meghalt, fogságba esett vagy eltűnt a csatateremben, 50 ezer a bombázások áldozata lett, félmilliót pedig deportáltak, munkaszolgálatra köteleztek vagy egyéb diskriminációnak tettek ki. Az 1946-os párizsi békekonferencián ugyanakkor az új határok kijelölésekor az se számított jó pontnak, hogy miközben a szomszédok már rég átálltak, a magyarok még 1945 áprilisában is a náci mellett harcoltak.

Romsics Ignác professor, a Szacs vay Akadémia mentora tartott előadást

A szerző felvétele

